

Öncelikle, bu mübarek ayı en güzel şekilde değerlendirmek için Ramazan ve oruçla alakalı makaleler tekrar okunabilir. Özellikle “Ramazan Risalesi”, üzerinde dikkatle durularak ve müzakere edilerek okunmalıdır.

Ramazan-ı Şerif orucu çok önemli bir ibadettir. Belki namazla beraber umumiyet itibariyle Kur’an-ı Kerim’de otuz küsur yerde zekat zikrediliyor ama -bildiğiniz gibi- oruç için de Kur’an-ı Kerim’de sayfalar ayrılmış. Ve değişik cezalarda kefarete olarak aynı zamanda oruç takdir edilmiş. Bazı suçlara karşılık 60 gün, 10 gün, bazen de 3 gün oruç kefareti emredilmiş. Demek ki o, günahları, hataları eriten çok önemli bir faktör, insanı temizleyen ve yükselten bir unsur.

Hâlis Oruç

Ramazan orucu doğrudan doğruya Cenab-ı Hakk’a karşı bir vazife olarak, taabbudîlik mülâhazasıyla eda edilmesi gereken bir ibadettir. Onda da mutlaka bir kısım hikmetler ve maslahatlar bulunabilir. Fakat aslında taabbudî olan ibadetlerle, Allah, kendi nazar-ı uluhiyetinde bir kulun kıvamı adına neyi görmek istiyorsa, onun Cennet’e girmesi ve ebedî saadeti ihraz etmesi adına ne ölçüde bir kıvama ihtiyaç varsa onları hasıl ediyor. Bunlara, avamca ifadesiyle, insanın Allah’a yakın olmaya liyakat kazanması, Cennet’e ve ebedî saadete ehil hale gelmesi için va’z edilmiş ibadetler de diyebilirsiniz.

Dolayısıyla bunlarda, dünyadaki faydalar, bir kısım maslahatlar, hikmetler de sezilse, görülse bile esas bizim göremediğimiz, bilemediğimiz daha derin tesirler, neticeler vardır. Yani bunlar, fânî olan insanı, ebediyete ehil hale getiriyor. Allah’la arasında 70 bin perde olan, O’nu görmesi mümkün olmayan insanı, Allah’ı görececek keyfiyete yükseltiyor. Dünyada neyi verirse versin, Allah’ın rızasını peyleyecek kadar servete sahip olmayan bir insana, Allah’ın rızasını kazandırıyor. İşte Ramazan orucuna da bakarken başta bu mülâhazayla bakmak lazım. Yani insanın liyakatı adına bir fırsat, Cennet’e ehil hale gelmesi adına bir imkan, Cemâlullah’ı müşahade etmek için gerekli olan kıvamı ihraz etme yolunda çok önemli bir nimet.

Ayrıca, Allah teâlâ orucu nasıl va’z etmişse, neye “oruç” diyorsa onu öyle tutmak icab eder. İşte Ramazan-ı Şerif’ten beklenen neticeyi kazanması ve kendisine “yazıklar olsun” denmemesi için, insanın yeme-içmeden kendisini alıkoyduğu gibi aynı zamanda, ağzını da münasebetsiz, manasız, yakışıksız, hele buhtan gibi, gıybet gibi şeylerden mutlaka uzak tutması lazım. Hatta gereksiz şeylerden, yani kesret-i kelimadan uzak tutması, ağzını hayırla açıp-kapaması lazım. Her zaman tekrar edegeldiğimiz ifadeyle; dilini sohbet-i Cânân’la süslemesi lazım. Gözlerini keza öyle kontrol altına alması lazım. Yasağa bakmaması, baktığı şeyleri iyi görmesi, iyi yorumlaması, her şeyden iyi manalar süzmesi, iyi manalar sağması lazım.

Evet, bir mü’min, mâlâyâniyât, lağviyât ve lehviyâtta da kulaklarını uzak tutmalı, onları da Kur’an’a, sohbetlere ve güzel sözlerle açmalı. Böylece ağzına ve batnına oruç tutturduğu gibi, –tabiri diğerle– yeme-içmeden kendisini kestiği gibi, başka zaman da mahzurlu olan şeylere karşı kapanmalı, hatta mahzuru olmasa bile faydasız olan şeylere de yanaşmamalı.. onları da lağviyât ve lehviyât saymalı, içine düşmemeli. Böylece eskilerin tabiriyle bütün âzâ u cevârihine oruç tutturmalı. Havâss-ı zahire ve bâtınasına oruç lezzetini tattırmalı.

Diğer taraftan, oruçta hulûs çok önemlidir. Kul, oruç tutarken hulûs içinde olmalı, yani onu Cenâb-ı Hakk’ın kendisine armağan etmiş olduğu bir hediye gibi telakki etmeli ve katiyen onun içine Rabbin rızasından başka bir şey karıştırmamalıdır. Dahası, sürekli “Orucumu tam tutamadım, onu hakkıyla eda edemedim, Ramazan’ın hakkını veremedim!” mülâhazası içinde bulunmalıdır. Yoksa, bir şey yapıyor gibi çalıma girme, hatta başkalarına “şöyle tutuyorum, böyle tutuyorum” gibi caka yapma.. “Geceleri kalkıp şunu yapıyorum, bunu yapıyorum!” diyerek süm’a ve riyalara girme, ibadetlerinin güya derinliğini

ihlasta bulunma.. bunlar ihlasa manidir ve o orucu da, onu tutanı da malum hadis-i şerifin tehdit sınırlarına girdirir:

“Nice oruç tutanlar vardır ki, yemeden içmeden kesilmeleri onların yanına açlık ve susuzluktan başka kâr bırakmaz.” Öyleyse, orucun aynı zamanda bütünüyle Cenâb-ı Hakk’a, O’nun rızasına bağlanması lazımdır. Ve zaten sizin, orucu, O’ndan alıp kendinize mal etmeniz, onunla Allah’ın rızasının dışında bir kâr elde etmeye çalışmanız onun va’z edilmiş hikmetine de aykırıdır. Çünkü Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “Oruç sırf Benim rızam için tutulur, onun mükaflatını da bizzat Ben takdir eder, veririm.”

Evet, her ibadetin dünyada bir kısım faydaları, maslahatları, hikmetleri görülebilir. Meselâ, zekat bir köprü, fakir sınıfla zengin sınıf arasında bir irtibat vesilesi olabilir. Mesela, insan hacca gider, hac aynı zamanda çok geniş bir kongredir; o toplantılarda dünyevi bazı şeyler hâsıl olabilir... Fakat orucun dışı vuran böyle bir yanı yoktur, o tamamen Allah’a aittir. Mükaflatı da mağfirettir. Peygamber Efendimiz buyururlar ki, “Kim sevabına inanarak ve ecrini Allah’tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa onun geçmiş günahları affedilir.” Evet, şayet her sene tutulan oruçla insanın geçmiş günahları affediliyorsa, insan son tuttuğu oruçla son işlemiş olduğu günahlardan da affedilmiş ve temizlenmiş olarak Allah’ın huzuruna gider. Ve böyle bir insan kazanmıştır, Ramazan’ı değerlendirmiştir. Dolayısıyla onun burnu yere sürtülmez ne burada, ne kabirde, ne de mahşerde... İsterseniz, bu mekanlarda, bu konaklarda herhangi bir derbederliğe maruz kalmaz da diyebilirsiniz.

Ramazan ve Ribât

Bir diğer mevzu, oruçla -Hazreti Üstad’ın Ramazan risalesinde ifade ettiği gibi- nefsin terbiyesi de hedeflenmelidir. Oruç tutan bir mü’minin “Ben biraz daha gemini çekeyim bu nefsimin, bunu biraz daha Cenâb-ı Hakk’a yönlendireyim, tevcih edeyim. Onu killet-i kelâma, killet-i taâma, killet-i menâma alıştırayım. Bir seyr-i süluk ü ruhanîde, çile yoluyla elde edilen meziyet, fazilet ve derecât ne ise onları elde etmeye çalışayım.” demesi ve Ramazanı aynı zamanda bir riâyât mevsimi olarak görmesi lazımdır. Zaten riâyâtın bir oruç yanı da vardır. Riâyâtta esas olan, aç-susuz durma, yememe, içmeme, hatta her gün bir yudum veya iki yudum su içme.. bazen yemeği öyle azaltma ki, haftada bir, birkaç lokma, ölmeyecek kadar yeme ve kırk gününü böyle geçirme. Olmadıysa ikinci erbaînini, hatta üçüncü erbaînini öyle geçirme.

Bunlar bir nevî ruha kendi gücünü kazandırma adına yapılan şeyler. Bunlarda marz-ı ilâhî esas alınmazsa, Allah rızası hedef olmazsa o zahmetlere, sıkıntılara katlanmak da çok faydasız olur. İnsan, gerçekten bir kısım hârikulade şeylere mazhar olabilir; metafiziğin, fiziğe hükmettiğini görebilir, bir nazarla şuradaki mangalı havalandırabilir. Fakat bunların hiçbirisi Allah nezdinde hiçbir şey ifade etmez. Evet, nefsin gemlenmesi, frenlenmesi bakımından oruç ciddi bir dinamiktir. Onun içindir ki, ehlullah sürekli riâyât yaparak rûhî formlarını korumaya çalışmışlardır. Yogilerin aç-susuz durmakla rûhî güç ve kuvvetlerini kazandıkları, bazı mistiklerin nefislerine bir kısım eza ve cefa çektirmek suretiyle belli nisbette rûh yüceliğine ulaştıkları da öteden beri bilinen bir vakiadır. Ama ne yoginin ne de mistiklerin o yaptıklarıyla ahiret adına elde edecekleri hiçbir şey yoktur. Zira aç ve susuz kalma ve riâyât yapma ancak ibadet niyetiyle yapılırsa bir değer ifade eder. Allah’ın rızası, ibadetleri Allah’ın rızasını tahsile bağlamakla elde edilir. İşte, Ramazan orucunda ehlullahın riâyâtla elde ettikleri şeyleri elde etme potansiyeli de vardır. Ramazan, aynı zamanda bir riâyattır.

Ramazan orucu vesilesiyle, adetleri, tiryakilikleri terk etmek ve bir manada bağımsız yaşamak da mümkündür. Biz nefsimizi açlığa, susuzluğa alıştırınca cebrî öyle bir şeye maruz kaldığımız zaman da su-i îtiyâdımızdan dolayı hemen çarçabuk pes etmeyiz. Eskiler şöyle derlerdi: “Terku’l-âdât mine’l-mühlikât: Âdetleri, tiryakilikleri terk etmek helak eden, öldüren faktörlerdendir.” Yeme-içmeye alışsın, farklı şeyleri yemeye, değişik meşrubat içmeye alışsın. Oysa ki bir Müslüman, -farklı zamanlarda da ifade edildiği gibi- bir komando misal en ağır şartlarda bile yaşamaya kendisini alıştırmalı. İşte Ramazan bize bunu da tâlîm ediyor.

Hele neslin ıslahı için bir oraya bir buraya koşup duran kudsîlere Ramazan kim bilir ne hediyeler ne hediyeler takdim ediyordur. Dine ve millete hizmet yolunda sahur, iftar demeden seyr u seferler yapan kutlular kim bilir Ramazanda nasıl binlerce senelik semere elde ediyorlardır.

Evet, ribat, din ve milletin başına gelmesi muhtemel bela ve musibetler karşısında tetikte olma, inandığı davanın gereğini eda etme, kısacası “adanmışlık” vasfını ortaya koyma demektir. Adanmış bir insanın hedef ve gayesi uğrunda atacağı her adım ona ribat sevabı kazandıracaktır. Ya bu sevap bir de Ramazan ayının bereketine göre olursa!.. Herkes elde edebilir mi böyle bir mükafatı? Evet, kalbindeki hulûsa, niyetindeki derinliğe ve Allah’la olan irtibatının seviyesine göre herkes bu mükafattan istifade edebilir. Hadis-i şerifte bir ufuk gösterilmektedir. Sevabı tam kazananın hâli odur, ama herkes onun kadar olmasa da kendi seviyesine göre aynı semereden nasiptar olur.

Ramazan ayının kardeşliğe, dostluğa bakan bir yanı da vardır. İnsan oruç vesilesiyle düşünür: “Hiç yiyecek bulamayanların, yiyemeyenlerin, içemeyenlerin hâli nicedir acaba?” Onların durumunu açken çok daha iyi duyarsınız, anlarsınız. O da sizin semâhât, cömertlik hislerinizi şahlandırır. Onun için, millet bu hususu işleye işleye zamanla âdet haline de getirmiş; öyleki sanki yapmaları gerekli olan o değişik hayır, hasenat, himmet, zekat ve sadakanın mutlaka Ramazan-ı Şerif’te yapılması lazımmiş gibi, cömertlik hislerinin tetiklenmesini bile beklemeden yapıyorlar. İşte görüyorsunuz, sadaka veriyorlar, sadaka taşları kuruyorlar. Şimdilerde sadaka taşları yerine çadırlar kuruyorlar. Diyorlar ki, “Allah’ın ikram sofraları açılmış yağmadır gelen alsın!” Belki gerçekten de Allah tarafından tetikleniyor insanların bu semâhât hisleri, hayır duyguları. Fakat belki de millet işleye işleye artık onu tabiatları haline getirmiş.

Bütün bunlar, Ramazan’ın bereketi. Ramazan’la gelen ve potansiyel olarak Ramazan’da bulunan bu fırsatları değerlendiren bir insan, Ramazan geçince hayıflanmaz. Çünkü o burnunun yere sürtülmesine mâruz kalmayacak, kendisine “veyh” çekilmeyecek bir insan kıvamını kazanır. O, Ramazan ayını iyi değerlendirmiş ve Cenabı Hakk’ın mağfiretine mazhar olmuştur.. iki sevinçten birini her akşam iftar sofrasında yaşamıştır.. diğerini de, Rabbine kavuştuğu an tadacaktır.